

Autor: Fred Watson Jr.

Letošní (*jaro a léto 2019, pozn. DP*) lezecká sezona na Everestu si vybrala svou krutou daň. Při pokusu o zdolání vrcholku nejvyšší hory světa zemřela více než desítka lidí. Není to úplně bez precedentu, už v uplynulých letech si hora vyžádala často i početné oběti. Tragédii na hoře z roku 1996 ve svém bestselleru *Peklo blízko nebe (Into Thin Air)* podrobně zachytil americký spisovatel Jon Krakauer. Co udělalo z Mount Everestu tak podivný kousek skládky fenoménu globálního

cestování a honby za dobrodružstvím? Jako všechno zábavné a dobrodružné se i z výstupu na Everest stal zážitkový balíček nabízeným každému, kdo si jej může dovolit.

Rychlé vyhledávání na webu vás nasměruje k hned několika společnostem, jež slibují dostat své zákazníky na vrcholek velehory, tak abyste mohli říct, že jste vylezli na Everest a stanuli na vrcholku světa. Cena těchto balíčků se pohybuje od 30 000 amerických dolarů až po hodně přes sto tisíc. Leckde se vyžaduje určitá úroveň horolezecké zdatnosti. Nikdo nestojí o opakování tragédie z šestadevadesátého, za niž podle Krakauera zčásti nesli zodpovědnost průvodci, kteří své klienty povzbuzovali, ale zčásti také nezkušenost zájemců o výstup na Everest.

Proč o to tolik stáli? Everest byl přece zlezen už mnohokrát. Siru Edmundu Hillarymu a jeho šerpovi se to povedlo už v roce 1953. Navíc tak učinili bez připevněných žebříků a vyznačených cestiček, jež jsou dobrodruhům k dispozici dnes. Hillary čin lze tak bez přehánění označit za moderní příklad puzení faustovského ducha. Everest byl coby nejvyšší hora jasná výzva. V jistém souběhu faustovských počínů prolomil do roka od Hillaryho výstupu Roger Bannister hranici jedné míle uběhnuté za čtyři minuty. Tuto dvojici činů lze považovat za skutky s opravdovou podstatou. Žádná vyšší hora už se ale zlézt nedá, ani není fyzicky možné uběhnout míli za tři minuty.

Tím se dostáváme k naší situaci. Stát se člověkem, který jako první vylezl na Everest, byl čin hodný obdivu a záruka oprávněné slávy ne jen pro Hillaryho osobně, ale i pro jeho novozélandskou domovinu. V naší kultuře se Everest stal symbolem čehosi vrcholně obtížného. To ovšem postupně mizí, protože jsme s tímto počinem spojili takový status, že se stal zpeněžitelným. Už za třicet tisíc dolarů se někdo může pochlubit, že došel na Everest.

Z Everestu se tak stal kšeft. Jednotlivé balíčky vám slibují autentický zážitek Everestu... pochopitelně uzpůsobený vaší představě Everestu. Některé programy garantují dostupný Wi-Fi signál i mnohé z pohodlí domova. Jiné zase slibuje výstup drsnější a tolik nepřikrášlený.

Třeba když chcete při výstupu pít jačí moč. Nebo se nechcete cítit jako v základním táboře na úpatí nejvyšší hory světa. Všechno to může být vaše. V kontaktu s horolezci jsou i dokumentaristé, a tak je na kameře náležitě zachycen výstup první Libanonky na Mount Everest. Dostatečná štědrost dárců zase může pomoci vyslat někoho na Everest nejrůznějšími charitám.

Není to jen nejvyšší vrchol Země, ale každý cestovatelský zážitek, marketingově připravený, sestavený a prodaný kupcům tak, aby vystihoval jejich osobnost. Toužíte procházet ruiny indiánských sídel v Jižní Americe, setkat se s šamanem a vyzkoušet zvláštní rostliny, s jejichž pomocí dostávají své vize? Máme tu balíček přímo pro vás. Někdo touží po realističtějším zážitku, jiný zase chce mezi túrami odpočívat ve špičkovém wellness zařízení. Neměj strach, laskavý čtenáři, oblíbená instagramová celebrita tvé přítelkyně zrovna jako na zavolanou podnikla přesně onu cestu, která tolik láká tvou přítelkyni a ve svých příspěvcích z onoho týdne navíc označila společnost, která ji nabízí.

Účinným způsobem, jak se postavit fenoménu nákupu předpřipravených zážitků, je nedopřát těmto lidem tolik kýžené posílení statusu. Ať velice jasně vědí, že jste jejich šarádu prohlédli. Nikdo z nich není žádný Sir Hillary, což mohou snadno vidět i ostatní. Neplatí to ostatně jen pro pokořitele Everestu. Opravdové faustovské puzení umějí mnozí vycítit a někteří dokonce vyslyšet. Jeho živoucí příklady nám nabízejí třeba dokumentární filmy o horolezectví *Free Solo* a *The Dawn Wall*.

Film *Free Solo* zachycuje příběh Alexe Honnolda, který jako první zdolal sám a bez ochranného vybavení skalní stěnu El Capitan (v západní části Yosemitekého údolí v kalifornském pohoří Sierra Nevada). Když ho budete chvíli poslouchat, nejspíš rozpoznáte neklamné znaky osobnosti autistického spektra: hyper-soustředění, rešerše, repetice, geometrie a vynikající schopnost vizualizace. Honnold to chce podniknout, protože nikdo před ním nic takového nedokázal. Podnik obnáší nemalou míru nebezpečí, které snímek jasně ukazuje na příbězích neúspěšných lezců bez zajištění, kteří při pokusu zahynuli. Právě obtížnost a adrenalin žene tyto lidi kupředu, což jak sám Honnold uznává, není pro každého.

Zatímco ve *Free Solo* se Tommy Caldwell jen mihne, ve snímku *The Dawn Wall* už je hlavní hvězdou. Jeho život je stěží uvěřitelným příběhem kluka, vychovaného k lezení otcem. V Disneyho adaptaci by to nejspíš působilo příliš sentimentálně, ale Caldwell skutečně v mládí zvítězil v amatérské soutěži – a když se na druhý den přišel podívat na závod profesionálů, pozvali ho, aby se jej také zúčastnil. Opět zvítězil. Tak začala kariéra plná fenomenálních úspěchů i překonávání nezdarů, jež by většinu lidí položily.

Caldwellova životní dráha je krajním příkladem zdolávání jedné výzvy za druhou prostě jen proto, že existují. Tou finální mu pak bylo volné zlezení stěny *Dawn Wall*. Když mu během devatenáctidenního výstupu volá redaktor New York Times a ptá se Caldwell na jeho motivaci, nedokáže horolezec přijít s dobrou odpovědí. Jak ostatně slovy vyjádřit onu vrozenou touhu vyhledávat nové obzory a výzvy i tehdy, kdy to naprosto není nutné?

Faustovský duch nikdy zcela nevyhasne. Dokonce ani pořádně zabalit a zpeněžit jej tak

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

docela nelze. Vystoupit na Everest jako Sir Hillary – to je velký čin. Zaplatit si horského vůdce, aby vás vytáhl na Everest – to je nákup něčeho, čím se pak mezi známými budete moct chlubit. Everest vydává nedobré svědectví o společnosti, v níž žijeme: místo aby budil respekt, tak spíš připomíná vyřizenou bývalou roztleskávačku, na kterou si břídilové vždycky dělali zálsuk – a teď mají konečně šanci: za 150 dolarů na hodinu.

Fakt, že se tolik lidí vrhá na šanci vylézt na Everest tak falešným a zkomercializovaným způsobem, mnoho vypovídá o mechanismu nabývání statusu v naší společnosti i našem náramně hladce fungujícím ekonomickém systému. Ten zdá se dávno sešel z cesty, a tak už dnes prodává jen faksimile originálu. Když se ve vašem nitru ozve faustovské volání, nesnažte se jej utiшит nákupem, ale vyslyšte jej.

Úvaha *Commercializing The Faustian Spirit* vyšla na stránkách *The American Sun* 27. června 2019.